

Conversie gaslocatie Grijpskerk in juridisch kader geplaatst door SOGG

Datum: 28 oktober 2021

Inleiding

Aanleiding voor dit document zijn de geplande veranderingen voor de inzet van de NAM-locatie en de Gasunie-locatie Grijpskerk.

De NAM-locatie Grijpskerk bestaat uit: de afdelingen UGS, waar gas wordt opgeslagen en GDF, die gewonnen gas bewerkt en droogt.

De huidige ondergrondse gasopslag Grijpskerk wordt gevuld met zogenaamd HC-gas (Hoog Calorisch gas) en wordt geopereerd tussen 245 bar en 393 bar.

In dit document hebben ‘Samenwerkende Omwonenden Gaslocatie Grijpskerk’ (SOGG) hun ervaringen met informatie uit diverse rapporten, beleidsnota’s, publicaties, e.d., samengebracht aangaande de geplande veranderingen van de gasopslag in de NAM-locatie Grijpskerk met de gaswinning uit de kleine velden in de regio rondom deze locatie. De SOGG hebben hierbij het doel om aan bevoegde instanties, die hierover visies maken en/of beleid bepalen en/of beslissingen nemen, duidelijk te maken dat wij, omwonenden samen met vele dorpsgenoten, nu al veel vraagtekens zetten bij deze veranderingen en dat we zorgen hebben over en nare ervaringen hebben met schades door de huidige gaswinning en gasopslag in onze omgeving en daarbij zeker toename verwachten, als de nieuwe plannen doorgaan.

De SOGG vragen hierbij om begrip, openheid en nader onderzoek naar alle effecten in hun leefwereld en wensen overleg en samenwerking met de uitvoerders en beleidsmakers bij het vormen van de nieuwe plannen voor gasopslag en gaswinning alhier. Hierbij gaat het om de start daarvan en het eindstadium met daarbij de mogelijke inzet van energietransitie.

Huidige inrichting locatie Grijpskerk

De NAM-locatie Grijpskerk bestaat uit twee afdelingen: de UGS (Underground Gas Storage) waar hoogcalorisch aardgas (HC-gas) uit de kleine gasvelden wordt opgeslagen en de GDF (Gas Dry Facility) waar het gewonnen gas wordt gedroogd en van bijproducten (water, processtoffen en aardgascondensaat) wordt ontdaan. Die GDF levert vervolgens dit hoogcalorisch gas op de gewenste kwaliteit af aan het hogedrukgasleidingennet van de nabij gelegen GTS (Gasunie Transport Services), voor aansluiting op het landelijk gastransportnetwerk.

De UGS heeft een aantal compressoren die moeten zorgen voor de nodige gasdruk om het gedroogde gas te kunnen injecteren in het opslagveld. In het winterseizoen varieert de gasdruk in dit reservoir door aflevering van dit gas aan het leidingennetwerk van de Gasunie voor de afnemers van HC-gas. In het zomerseizoen wordt de gasdruk tijdens de vulling van het reservoir weer opgebouwd. De GTS verzorgt de aansluitingen op zowel het hoogcalorisch als het laagcalorisch landelijk aardgasleidingennetwerk en importeert ook buitenlands aardgas naar deze locatie, via eigen gastransportleidingen. De winning uit de kleine gasvelden in onze regio zal nu toenemen, omdat de aanvoer uit het buitenland afneemt. Het effectgebied wordt gevormd door de NAM-locatie Grijpskerk en de omringende kleine gasvelden, waar hoogcalorisch gas wordt gewonnen via winningsputten en dat vervolgens via ondergrondse leidingen naar die NAM-locatie wordt getransporteerd.

Zorgen aangaande de conversie van de gasopslag Grijpskerk.

Onze zorgen hebben met name te maken met:

- Gaswinning uit de naburige velden in combinatie met LC-gas opslag.
- Overgang van gasopslag van HC naar LC met diverse aanpassingen, waaronder het transportnetwerk.
- Eventuele toekomstige overgang naar H₂ (waterstof) opslag, mogelijk in combinatie met aardgas of CO₂ opslag.
- Mogelijke uitbreiding van locatie Grijpskerk met extra compressoren voor uitbreiding van de capaciteit.
- Grotere drukverschillen in het opslagveld door extra productie van LC gas in de winter.

Effectgebied van locatie Grijpskerk

Als het gaat om de gaswinning uit naburige velden, is de zorg gericht op de wijze van opereren van winningsvelden t.o.v. het opslagveld. De hoge drukverschillen in het opslagveld alleen al, variëren tussen 245 bar in het voorjaar tot 393 bar, als het veld max. gevuld is. Wij zijn met name bang voor de drukcommunicatie tussen de opslag (245 bar-393 bar) en gaswinningsvelden die door gaswinningsvelden een steeds lagere reservoirdruk krijgen. Wij vrezen dat de breuken tussen en in de verschillende velden dit drukverschil niet aan kunnen. Een breuk die onderhevig is aan drukcommunicatie zorgt voor extra seismische activiteiten en onregelmatige bodemdaling / bodemstijging en zelfs bevingen.

Dit effectgebied betreft het noordelijke deel van het Westerkwartier, met de regio in het aangrenzend Friesland. Het zuidelijk deel van het Westerkwartier valt onder het effectgebied van de NAM-locatie Langelo, waar een gasopslag is van laagcalorisch gas. In de diepe ondergrond blijken deze effectgebieden contact te maken en bodembewegingen uit te wisselen. Zo zijn er de laatste jaren ook bodembewegingen geregistreerd in het noordelijk Westerkwartier, die afkomstig zijn vanuit het Groningenveld en via de diepe ondergronden reacties geven op de kleine gaswinningsvelden en de gehele bodemstructuur.

Deze zomer is de gaswinningslocatie Noordpolderzijl bij Warffum aangesloten op de GDF-locatie Grijpskerk, die het gewonnen gas daar vandaan nu ook bewerkt.

Zoutwinning en ontwikkeling van geothermie komt nu nog niet voor in dit effectgebied.

Dit document gaat uit van een mijnbouwkundig effectgebied rondom de gasopslag van Grijpskerk en is zeker niet beperkt tot die gasopslag alleen, maar heeft ook betrekking op alle andere mijnbouwwerken in de omgeving van die gasopslag.

Effectgebieden moeten ook bepaald worden door de effecten van andere mijnbouwwerken en andere effectgebieden. Daarmee wordt bedoeld dat effectgebieden bepaald moeten worden door andere mijnbouwwerken dan alleen de gasopslag Grijpskerk. Rond de gasopslag Grijpskerk zijn diverse gaswinningsvelden zoals Pieterzijl-Oost, Munnekezijl, Grootegast e.a. die mede dit effectgebied vormen. Ook geïdentificeerde effectgebieden elders, zoals het effectgebied van het Groningenveld, hebben effecten op het effectgebied van de gasopslag Grijpskerk. Bij de bepaling van het effectgebied moeten ook betrokken worden de andere vormen van winning en opslag aldaar, zoals bijv. de ontwikkeling van geothermie en zoutwinning en combinaties daarvan. Specifiek voor het effectgebied rond de gasopslag Grijpskerk moeten daarbij ook meegenomen worden de plannen aangaande de gasopslag Grijpskerk, met de omzetting van een hoogcalorische gasopslag naar een laagcalorische gasopslag, maar ook de eventuele toekomstige opslag van waterstofgas of de opslag van CO₂-gas.

Het effect van mijnbouwwerken op een gebied is te onderscheiden in: de uitvoering van boringen met het afwerken van putten, de perioden van winning, onderhoud en

ontwikkelingen daarbij (bijvoorbeeld sidetracks), maar ook de perioden van, tijdens en na het abandonnement proces. Daarnaast moeten zowel de effecten van de ondergrondse mijnbouwwerken als de bovengrondse mijnbouwwerken beschouwd worden. Met ondergrondse mijnbouwwerken worden bedoeld: de putten en hun afwerking en de ondergrondse hogedruk-gasbuisleidingen. De bovengrondse mijnbouwwerken zijn gerelateerd aan de gastransportleidingen, gas-droog-installaties en compressoren. De inzet van verschillende compressoren op de beide afdelingen van deze NAM-locatie en ook op de Gasunielocatie, geeft herhaaldelijk uitwisseling van grote drukverschillen in de diepe ondergrond, niet alleen bij deze locatie, maar ook langs de begrenzingen van de gasvelden daar omheen, met breuklijnen en aquifers (waterlopen in de formatielagen). Dat zorgt vaak voor versterking van seismische activiteiten zoals (infrasone)bodemtrillingen en bodembewegingen. Bovendien zijn er ook onderlinge drukverschillen tussen de kleine velden, omdat de gaswinning daar voortdurend doorgaat. Deze compressoren op de locatie Grijpskerk gebruiken samen meer hoogspanningsstroom dan de halve stad Groningen. Dat alles zorgt voor steeds meer drukverschillen en een instabiele situatie in de ondergrond. De laatste jaren komen daardoor steeds meer schades voor aan bebouwingen, infrastructuur, waterwerken en (onregelmatige) bodemdaling. Op de NAM-locatie staan twee grote opslagtanks met aardgascondensaat, vlakbij de gasinstallaties van UGS en GDF met installaties voor affakkeling en fornuizen voor gasdroging. Die tanks met aardgascondensaat hebben al eens gelekt en daarbij is bij de GDF brand ontstaan. Deze inrichting is dus gevoelig voor brand- en explosiegevaar. Het affakkelen van drukverschillen en de uitstoot van de fornuizen bij de GDF zorgen voor uitstoot van gevaarlijke stoffen in de atmosfeer die in onze omgeving merkbaar is en ons milieu daardoor beschadigt. Mogelijk zal dit alles toenemen na de komende conversie van de NAM-locatie. De GTS-locatie laat bij te hoge druk gas uitstromen zonder affakkeling. Daarnaast hebben hogedrukleidingen al herhaaldelijk emissies van methaan gegeven. Compactie en depletie in de ondergronden, met spanningen op breuken en aquifers bij de gasvelden, geven bodembewegingen met bodemdaling en seismische activiteit. Geothermie bij winningsputten geeft aan dat die vernieuwd moeten worden en dat de afsluitende laag van het gasveld onvoldoende dicht is en dat daar lekkages zijn. Ook zijn in onze regio oude ondergrondse waterlopen, meren, waterboezems en verzakte dijken, die ogenschijnlijk verdwenen zijn, maar in de diepe bodem nog enorme effecten hebben. Gasvelden zijn hierin ooit ontstaan op verschillende diepten en deels elkaar overlappend. De laatste jaren vonden in onze regio diverse bevingen plaats (tot magn. 1.8).

Welke effecten in de diepe ondergrond en in de bodemlagen gaan optreden bij de geplande veranderingen voor deze locatie en de gehele omgeving met kleine gasvelden, is nauwelijks onderzocht en dat verontrust inwoners in onze regio zeer. Als de verandering van de inzet van de NAM-locatie Grijpskerk doorgaat, betekent dat een constante productie en injectie van laagcalorisch gas in het opslagveld en daarnaast ook constant de bewerking van het gewonnen gas uit de kleine velden, dat vervolgens deels naar de gasopslag gaat en deels naar het gasleidingennet van de GTS. Dit proces moet continu doorgaan, zeker ruim 10 jaar, voor de 'leveringszekerheid' van gas. En de effecten hiervan in onze leefomgeving en de blijvende gevolgen voor de natuur, die de continu wisselende drukken in de bodem moeten opvangen, worden niet grondig bestudeerd en er is erg weinig ervaring mee: daar maken wij ons grote zorgen over!

Het overgangsproces van HC- naar LC-gas in opslag Grijpskerk verontrust ons, omdat dit proces start met vermenging van beide gassoorten en vervolgens ook toevoeging van stikstof wat veel snel opeenvolgende drukverschillen zal geven. Hierbij zal men ook een omschakeling en uitbreiding van transportleidingen moeten maken. Hierdoor worden infrasone bodemtrillingen en de opwekking van laagfrequent geluid bevorderd. Deze

klachten worden wel door de overheid ontvangen, maar een oplossingsgerichte aanpak hiervoor wordt zelfs niet overwogen.

De overgang van HC-gas naar LC-gas impliceert dat met toevoeging van stikstof het volume aan gas met 14% wordt vergroot. Dit betekent dat er minder aardgas kan worden opgeslagen in de opslag Grijpskerk. De buffercapaciteit voor energieopslag wordt daardoor minder. Dit mag niet leiden tot het vergroten van de opslagcapaciteit, want dat alles geeft een nog groter drukverschil in het gehele opereren van de gasopslag Grijpskerk. Bovendien is het de vraag of de deklagen deze druk aan kunnen. Dat alles bevordert dan ook weer de infrasone bodemtrillingen/laagfrequent geluid en meer seismische activiteit en bodembeweging (met daling en stijging) en interactie met omliggende velden.

Over het toekomstig gebruik van de opslag is nog niets duidelijk, zoals bijvoorbeeld de eventuele overgang naar opslag van H_2 (waterstof) of CO_2 -gas.

Onze zorg is dat waterstof een veel kleiner molecuul heeft dan het CH_4 -molecuul (methaan). Dit heeft tot gevolg dat er meer lekkage kan optreden van het H_2 -molecuul dan van het CH_4 molecuul. Hierdoor wordt de LC-gas mix ondergronds en bovengronds veranderd. De lekpaden worden hiermee fysiek vergroot, waardoor ook weer lekkage kan gaan optreden van CH_4 . Onze zorg is dat er onvoldoende praktijkervaring is opgedaan met de opslag van H_2 -gas in ondergrondse reservoirs of bovengrondse installaties, met name wat betreft de escalatie van lekkages.

H_2 vormt al bij lagere concentraties en over een grotere bandbreedte aan concentratie in lucht een brandbaar en explosief mengsel. De ontstekingsgrens daarvan is zo laag dat een statisch vonkje al voldoende kan zijn voor ontsteking.

De onveiligheid van de directe omgeving wordt vele malen groter, niet alleen bij de opslag, maar ook rond de vele hogedruk-transport-gasbuisleidingen rondom de opslag.

Ook infrasone bodemtrillingen en de emissie van laagfrequent geluid zullen sterk vermeederen en evenzo schades in onze omgeving.

Wij hebben ook grote zorgen over een eventueel toekomstige uitbreiding van de opslag Grijpskerk, onder meer wanneer de plannen doorgaan, om de opslag Langelo af te bouwen in 2026/2027.

In 1997 is de zuidwestelijke breuk van de opslag Grijpskerk al eens gereactiveerd, bij een druk van ca. 270 bar. Hierdoor ontstond een beving bij Pieterzijl. Ook Kommerzijl heeft te maken gehad met een beving door productie van de opslag Grijpskerk.

Gaat men bijvoorbeeld de minimale druk met een factor 2 verlagen, dan wordt de opslagcapaciteit verdubbeld. Hierdoor neemt het drukverschil toe tussen de winter- en zomerperiode. Hierdoor wordt niet alleen de bodembeweging bevorderd maar ook de infrasone bodemtrillingen / laagfrequent geluid door meer gasproductie in het hogedrukgasbuisleidingnetwerk en in de transportleidingen en compressoren.

Onze zorg is dat men bij de verdere doorontwikkeling van de opslag Grijpskerk geen rekening houdt met de enorme toename van schadelijke effecten daarvan op onze omgeving.

Zorgen met betrekking tot veiligheid en milieu

De zorgen met betrekking tot veiligheid en milieu bij mijnbouwwerken moeten benoemd worden vanuit het perspectief van mijnbouwwerk, zowel ondergronds als bovengronds.

Veiligheid en milieu ondergronds

Hierbij gaat het om de wijze van boren en de afwerking van de putten. De milieueffecten zijn daarbij een neveneffect.

De zorgen met betrekking tot veiligheid en milieu ondergronds spitsen zich toe op gaswinning en opslag. Deze beide aspecten vinden plaats tijdens het opslagproces, terwijl in de naburige gasvelden alleen winning plaatsvindt.

Punt van zorg is de afwerking van de putten. Wanneer met name sprake is van lekpaden, kan CH_4 naar de atmosfeer een emissie veroorzaken die 27x meer broeikaseffect genereert dan eenzelfde emissie van CO_2 . Een verandering van de opslag van Grijpskerk naar opslag van onder andere H_2 kan op basis van het verschil in molecuulgrootte, een lekkage doen ontstaan met explosiegevaar. Hierdoor kunnen lekpaden worden vergroot.

Ter beoordeling van de integriteit van de put is het noodzakelijk dat er op elke annulus van een put een continue meting wordt aangebracht en dat de mijnbouwonderneming verplicht wordt om alle aspecten die te maken hebben met annulus-management, maandelijks te rapporteren aan het SodM.

Gezien het tijds karakter van die mijnbouwschade, kunnen de effecten pas na vele decennia tot uiting komen. Een instemmingsbesluit zal daarom tijdens de lifecycle van een put herhaaldelijk moeten worden aangepast, maar dat gebeurt nauwelijks. Daar komt nog bij dat het SodM veelal niet de historische gegevens van een mijnbouwwerk meeneemt in de beoordeling van de huidige integriteit-status van mijnbouwwerken. De toezichthouder toetst alleen of mijnbouwwerken voldoen aan de huidige wet- en regelgeving, maar toetst niet de historische informatie over deze mijnbouwwerken. Het is dan ook een groot zorgpunt van ons, dat de toezichthouder er wel is voor de mijnbouwonderneming, maar nauwelijks oog heeft voor onze zorgen aangaande veiligheid en het milieu hierbij.

Veiligheid en milieu bovengronds

Hierbij gaat het voornamelijk om lekkages bij onderdelen van de bovengrondse installaties. Het moge duidelijk zijn dat bij toepassing van H_2 in de mix van de opslag in Grijpskerk het verschil in molecuulgrootte een rol speelt bij de lek dichtheid van de installatie-onderdelen.

Fysiek technisch zijn er voldoende veiligheidsmaatregelen getroffen door de mijnbouwonderneming om de lekkage te voorkomen. Maar de bestaande installatieonderdelen en HC-gas transportbuisleidingen worden alleen getoetst op het behandelen en transporteren van CH_4 . Bij mogelijke toekomstige verandering naar H_2 zal hiervoor een andere toetsing moeten plaatsvinden, omdat er geen detectiemiddel aanwezig is, zoals wel bij het aantonen van CH_4 -lekkage. Het baart ons zorgen dat de installatie-onderdelen en H-gas transportbuisleidingen niet getest kunnen worden op lek dichtheid. Bij behandelingsinstallaties komt CH_4 -emissie naar de atmosfeer voornamelijk voor bij verladingsactiviteiten van productiewater of condensaat. Hierbij komt het vaak voor dat opgelost gas en verdringingsgas via een afgassen-uitlaat van de opslagtanks al dan niet via koolstoffilters naar de atmosfeer worden geleid door affakkeling. De koolstoffilters dienen ervoor dat BTEX (Benzeen, Tolueen, Ethyl-Benzeen en Xyleen) als vluchtige stoffen zich bevinden in de aflaatgassen van opslagtanks en naar de atmosfeer worden afgevoerd. BTEX-stoffen zijn carcinogene stoffen waarvoor zeer strenge emissie richtlijnen gelden: de Nederlandse Emissie Richtlijnen (NER). Het baart ons grote zorgen dat de veiligheid en milieu-aspecten onderbelicht blijven ten opzichte van de economische belangen. Temeer omdat de mijnbouwonderneming de zorg voor veiligheid en milieu, binnen de klimaatproblematiek, onderschat en niet oplost, ondanks een aangescherpt klimaatbeleid.

Mijnbouwschade erkenning en herkenning

Dat mijnbouwschade optreedt, als gevolg van gaswinning in de gebouwde omgeving is al lang duidelijk. Dat het causale verband nog immer ter discussie staat is een feit. Maar als erkenning en herkenning van mijnbouwschade niet plaatsvindt, hoeft de mijnbouwonderneming geen maatregelen te treffen om mijnbouwschade te voorkomen en op te lossen. Door het nog steeds zo toestaan van mijnbouw, is de overheid medeschuldig te stellen voor het blijvend veroorzaken van mijnbouwschade.

Afhandeling van mijnbouwschade

Bij wet is geregeld dat de afhandeling van mijnbouwschade wordt verricht door de Commissie Mijnbouwschade (CM) en het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG), ingesteld door de overheid. Het blijft onduidelijk waar de burger precies terecht kan, voor melding en afhandeling van mijnbouwschades.

Deze commissies maken gebruik van onafhankelijke schade-expertisebureaus om schades vast te stellen. Die bureaus bepalen de hoogte van de schade en/of de schade door een bovengronds mijnbouweffect kan zijn veroorzaakt.

Hierbij is onduidelijk wanneer schade valt onder het CM of het IMG.

De hoogte van de schade wordt vaak gebaseerd op cosmetisch en niet op structureel herstel, waaronder bijv. funderingen vallen. De druk op de overheid komt daarbij enerzijds van de gedupeerde, die vindt dat de overheid veel te weinig doet en anderzijds van de mijnbouwonderneming die vindt dat de overheid te veel schade uitkeert. Gedupeerden blijven dus ten allen tijde de dupe van de effecten van mijnbouwwerken.

Dit gehele proces zorgt ervoor dat de schadeafhandeling vaak een proces van jaren is, voordat het uiteindelijk aankomt op uitkering van de mijnbouwschade, of dat die helemaal niet tot uitkering komt. Het baart ons zorgen dat ogenschijnlijk duidelijke mijnbouwschades zolang moet duren alvorens men een uitkering ontvangt. Daarnaast is een uitkering vaak maar een schijntje van de totale schadepost. Dit weerhoudt gedupeerden vaak ervan om schademeldingen te doen, omdat het juridisch gedoe hen te veel vergt van hun geestelijke gezondheid. Bewijsvermoeden (omgekeerde bewijslast) ontbreekt in vele mijnbouwregio's, terwijl dit wel overduidelijk daar zou moeten worden toegepast. Met de komende conversie van de opslag Grijpskerk voor de boeg, heeft de gemeente Westerkwartier de wens uitgesproken om de regeling van het Bewijsvermoeden ook hier in te voeren. Maar de minister van EZK heeft op zijn werkbezoek hier meegedeeld dat een wetswijziging hiervoor nu te lastig is.

Ook wordt het gebied van bewijsvermoeden ineens verandert, zonder dat nieuwe ontwikkelingen die rechtvaardigen, zoals kortgeleden in de regio Langelo.

Hiermee is een vergelijkbare lijn te trekken met de afhandeling van de toeslagenaffaires.

Ook kunnen gedupeerden geen beroep doen op een rechtsbijstandsverzekering, omdat mijnbouwschades door deze verzekeringen worden uitgesloten. Zo zijn gedupeerden volledig afhankelijk van het toeval welk schadebureau de schade komt beoordelen en hoe het desbetreffend bureau hierover beslist.

Hier zal een oplossing voor gevonden moeten worden, zodat gedupeerden financieel ondersteund worden om een beslissing van de schade-expertisebureaus aan te vechten.

Een andere vorm van mijnbouwschade is de waardedaling van ontroerend goed.

Het waardedalingsgebied (begrensd met postcodes) zal uitgebreid moeten worden, nu duidelijk is dat in onze omgeving (met de 'kleine gasvelden') de schades steeds meer oplopen.

Versterking van bouwwerken valt buiten de mijnbouwschade regeling en een versterkingswet laat nog steeds op zich wachten.

Het causale verband tussen gaswinning en mijnbouwschade

Na jarenlang juridisch gesteggel over het causale verband tussen gaswinning en mijnbouwschade is het noodzakelijk dat dit verband gemeten wordt.

Lange tijd werd in onze omgeving niets gemeten, nu iets meer maar onvoldoende. Daarom moet er een onafhankelijk tiltsensoren-netwerk en seismisch netwerk worden aangelegd, dat ook de infrasone bodemtrillingen, onregelmatige bodembewegingen, bevingen en de uitwerking daarvan op bouwwerken, waterwerken en infrastructuur registreert: continu en onafhankelijk!

Want het standpunt dat alleen schade kan ontstaan door trillingen van 2mm/sec. of hoger, is helemaal niet onderzocht en bewezen, en kan daarom feitelijk niet worden toegepast.

Conclusies

Als SOGG dichtbij de gasopslag Grijskerk hebben wij met dit document onze zorgen en klachten opgesomd over de gevolgen van mijnbouwwerken in onze regio. Daarmee hebben wij een goede uitgangspositie voor de verdere communicatie over mijnbouwwerken en mijnbouwschade in onze regio. Hierbij wordt uitgegaan van diverse aspecten die onvoldoende aandacht krijgen in de ogen van vele gedupeerden van mijnbouwschade:

- Veranderingen op het gebied van 'planmatig beheer' worden onvoldoende in de ontwikkeling van mijnbouwwerken meegenomen. De overgang van hoogcalorisch gas naar laagcalorisch gas in de opslag van Grijskerk leidt tot zorgen en klachten aangaande toename van infrasone bodemtrilling en laagfrequent geluid, onregelmatige bodemdaling, bodemstijging en dagelijkse seismische activiteit.
- Veiligheid en ondergrondse milieueffecten krijgen onvoldoende aandacht bij nieuwe mijnbouwwerken, waarbij naast de fysieke uitvoering van een mijnbouwwerk (met lekpaden langs de barrières van putten), het ook gaat om de veranderingen in de uitvoering van mijnbouwactiviteiten.
- Veiligheid en milieueffecten vanuit de bovengrondse operaties krijgen onvoldoende aandacht bij het uitvoeren van nieuwe mijnbouwwerken. Met name is er onvoldoende aandacht voor de behandeling van het afgassen van opslagtanks, waarbij CH₄- en BTEX-emissies optreden naar de atmosfeer.
- Op het gebied van schadeafhandeling kan gesteld worden dat die zeer traag verloopt (gedurende vele jaren) en dat de schade getoetst moet worden aan het causale verband tussen mijnbouwschade en gaswinning. Deze toetsing laat ook zeer te wensen over. De hoogte van de schade uitkering wordt slechts gedaan op basis van cosmetisch herstel.
- Het oplossen van mijnbouwschade kan alleen worden uitgevoerd als daarbij erkenning en herkenning plaatsvindt. Nu wordt regelgeving aangepast om diverse mijnbouwwerken toe te staan. De gedupeerden komen dan vaak in een uitzichtloze situatie zoals we die ook kennen bij de huidige toeslagenaffaires. Dit heeft zeker een effect op de mentale en geestelijke gezondheidsstaat van de mensen in onze regio.
- Meten is weten. Het causale verband tussen gaswinning en mijnbouwschade kan worden aangetoond door diverse tiltsensoren, waarbij StabiAlert tiltsensoren er in positieve zin uitspringen. De data die verzameld worden kunnen causaal verband tussen bodembewegingen/ infrasone bodemtrillingen en bewegingen in de gebouwde omgeving aantonen.
- Het verkrijgen van de juiste informatie op het juiste tijdstip over veranderingen van een mijnbouwwerk is cruciaal om in het voortraject aan te geven, zodat bij het ontwerp van dat mijnbouwwerk rekening kan worden gehouden met mijnbouwschade in de vorm van infrasone bodemtrillingen/laagfrequent geluid, veiligheid, milieu en planmatige beheeraspecten.

- Waardedaling in de gebouwde omgeving is nu niet van toepassing in gebieden van de kleine velden, omdat daarvoor de wetgeving moet worden gewijzigd. Dat is oneerlijk ten opzichte van de toepassing van die wet in het effectgebied van het Groningenveld.
- De schade aan de geestelijke gezondheid van de mensen in onze leefomgeving rondom de locatie Grijpskerk, is een vorm van mijnbouwschade, die momenteel nog steeds buiten beschouwing is gebleven.
- Ook is het voor ons belangrijk dat gegevens aangaande mijnbouwprojecten openbaar worden gemaakt en daardoor voor ons inzichtelijk worden. Met name gegevens over de diepe ondergrond, de drukgegevens van velden en opslagreservoirs en de effecten van veranderingen daarin. Niet een gemiddelde druk per jaar openbaar maken, maar maandelijkse gegevens daarover verstrekken is essentieel.
- De mijnbouwwet zou aangepast moeten worden, en niet alleen 'veiligheid' (lees het aantal doden per gebied/tijd) als criterium moeten hebben, maar ook als criterium moeten meenemen de schade die ontstaat door mijnbouw. Er is geen enkel bedrijf in Nederland, dat zoveel schade mag toebrengen aan de bezittingen van burgers en aan hun leefgenot, zolang er maar geen doden vallen. Dit is een wet die niet meer acceptabel is in deze tijd.
- Ook zal beter gekeken moeten worden naar de diepe en ondiepe ondergrond ter plaatse, in de context met de historische ontstaansgeschiedenis van de hele bodem. We hebben te maken met de Lauwerszeetrog en de rivierbedding 'de Lauwers' in de oerdelta. Rekenmodellen worden gebaseerd op gegevens vanuit het 'Groningenveld' en kunnen niet leidend zijn voor ons gebied.
- De SODM is een onafhankelijk adviseur voor de minister, maar kan niet alle aangevoerde gegevens van de mijnbouwonderneming controleren. Daarbij moet de SODM uitgaan van het vertrouwen dat die gegevens correct zijn. De vraag is: hoe onafhankelijk is dan het advies van de SODM aan de minister.
- Het criterium van trillingen vanaf 2mm/s is leidend voor het kunnen ontstaan van mijnbouwschade, al is dat nooit bewezen. Constante infrasone trillingen en onregelmatige bodembewegingen kunnen ook scheefstand en veranderingen van spanningen bij bebouwingen veroorzaken. Daardoor kan schade ontstaan, ook beneden de grens van 2mm/s, wat jarenlang doorgaat.
- Ook wordt het effect van aquifer depletie onvoldoende meegenomen. Bovendien zijn alle kleine gasvelden en gasopslagen verbonden met elkaar en beïnvloeden ook elkaar. Hiervoor is veel te weinig aandacht in winningsplannen. Men kijkt te locatie specifiek naar de gevolgen van mijnbouw en niet naar de opeenstapeling van alle schadelijke effecten.
- Lokale bewoners registreren jarenlang de effecten van mijnbouw in hun leefomgeving. Die kennis en ervaring wordt nooit meegenomen om de mijnbouwtechniek daar te verbeteren, zodat schades en nadelige milieueffecten stoppen. Met die inwoners is totaal geen praktisch overleg.
- De effecten van de gasopslaglocatie met voortdurende drukverschillen in combinatie met gaswinning uit naburige kleine velden met veel drukverschillen, zijn in ons effectgebied veel te weinig in beeld en worden voortdurend onderschat.
- De kans op lekkages bij putten, installaties, leidingen en tijdens alle mijnbouwwerkzaamheden worden vooraf te weinig in beeld gebracht en evenzo alle ervaringsgegevens na een lange periode.
- De versnelde procedure rondom de conversie van de inzet van de locatie Grijpskerk zorgt er voor, dat er vooraf veel te weinig grondige studie wordt gemaakt van de natuurlijke omgeving met de bodemopbouw, oude waterlopen en breuklijnen in het gaswinningsgebied van de kleine velden in onze regio.

- Ervaringskennis en het totaaloverzicht van de effecten van mijnbouw met gaswinning en gasopslag in onze regio ontbreekt totaal.

In een versnelde procedure naar het eindbesluit

De NAM-locatie Grijpskerk zou begin 2020 sluiten, omdat er toen een te geringe markt was voor hoogcalorisch gas. Maar op 19 november 2020 meldt het ministerie EZK dat deze locatie blijft functioneren voor de “leveringszekerheid” van gas, nadat was besloten dat het grote Groningenveld op termijn zal gaan sluiten. Al op 8 februari 2021 werden Kamervragen behandeld over laagcalorische gasberging op de gasopslag-locatie Grijpskerk. Vervolgens heeft de NAM aangekondigd om in het vierde kwartaal van 2021 de overeenkomst met GasTerra, voor gebruik van de gasopslag op de locatie Grijpskerk, op te zeggen. GasTerra is een internationale gashandelsonderneming die in 2005 is afgesplitst van de Gasunie. Met de sluiting van het Groningenveld heeft GasTerra vrijwel geen bestaansrecht meer en het plan is nu dat dit bedrijf stopt in 2024.

GTS heeft onderzocht hoe het technisch mogelijk is, om de UGS van de locatie Grijpskerk met opslag van hoogcalorisch aardgas, om te bouwen voor opslag van laagcalorisch aardgas en maakte daarvoor een opslagplan. Hiermee kan het ministerie EZK komen tot “een versnelde sluiting van het Groningen gasveld” over ruim 2 jaar, maar nog wel zo nodig met een reservevoorraad laagcalorisch gas voor een paar jaar extra.

Vervolgens heeft de NAM eind september 2021 een wijzigingsverzoek voor het opslagplan van de Ondergrondse Gasopslag Grijpskerk, ingediend. Daarop heeft de minister van EZK in zijn vaststellingsbesluit de steun geuit voor de conversie (omzetting) van de UGS Grijpskerk, met de wijziging van opslag: van hoogcalorisch gas naar laagcalorisch gas. Na de technische beoordeling, o.a. door TNO, SodM, Tcbb, zal het ontwerp-instemmingsbesluit van het ministerie EZK, met bijbehorend opslagplan van de NAM, worden gepubliceerd. Vervolgens zullen waterschappen, gemeenten en provincies, als adviserende lokale overheden, hierover hun visies geven. Dan volgt het ontwerpbesluit van de minister van EZK en in een versnelde procedure kunnen betrokkenen vervolgens binnen 6 weken een beroepsschrift indienen bij de Raad van State.

Eind oktober jongstleden kwam het bericht dat de NAM de kleine gasvelden willen verkopen aan bedrijven die de gaswinning daaruit voor hun rekening nemen. Hoe dat ook een nieuwe functieverandering geeft voor de NAM locatie Grijpskerk is nog zeer onduidelijk.

Daarom zoeken wij als SOGG-groep, ook voor de inwoners in deze regio, nu met dit document contact met de genoemde overheidsinstanties en met betrokken deskundigen, om begrip te krijgen voor onze zorgen en vragen aangaande deze ingrijpende veranderingen in onze omgeving, waarvoor de besluitvorming nu al in gang is gezet.

Duidelijk voelen we dat de minister van EZK haast heeft en nu zo snel mogelijk wil voldoen aan het kabinetsbesluit van maart 2018, betreffende de beëindiging van de gaswinning uit het Groningenveld, omdat daar te veel toename was van mijnbouwschade en bevingen.

Toch moet er ‘leveringszekerheid’ van laagcalorisch gas blijven voor huishoudelijk gebruik en die functie wordt in ons gebied gepland: met gasopslag op de locaties Grijpskerk en Langelo. Maar hoe de bodemstructuren, de diepe ondergronden, de formatielagen, de winningsputten en de kleine gasvelden met breuklijnen, aquifers, enz., hierop reageren, daar is (nog) geen onderzoek naar gedaan. Alsof de natuur in onze regio niet anders is dan die in de regio van het Groningenveld. Feitelijk wordt de gaswinningsproblematiek uit Oost-Groningen zondermeer verplaatst naar West-Groningen en de aangrenzende Friese en Drentse gebieden en hoe dat uitpakt is kennelijk van latere zorg. Door de haast vindt de minister de technische rapporten van TNO, SodM en Tcbb, over de aangeleverde winningsplannen van de NAM, voldoende. Maar om ook een grondig rapport te maken over de diepe bodemlagen, breuklijnen, de grondsoorten, de formatielagen van de gasvelden met

oude waterlopen, de huidige staat van de winningsputten, enz., daar wil de minister niet op wachten: dat merkt men later wel!?

Er zijn duidelijke maatregelen nodig voor de leefomgeving van de bevolking in deze regio: grondig onderzoek naar de te verwachten mijnbouweffecten, plaatsing van tiltmeters die constant nauwkeurig bevingen en andere bodembewegingen in de diepe ondergrond en bij bouwwerken, waterwerken en infrastructuur registreren. En daarbij een praktisch werkende schaderegeling, waarbij schademeldingen door een handelingsbekwame instantie worden afgehandeld binnen een kortlopende termijn, zodat de bewoners van onze dorpen en buitengebieden niet aan hun lot worden overgelaten.

Als uit gedegen onderzoek van deskundigen blijkt dat het niet verantwoord is, om in onze regio de snel wisselende druk in het opslagveld, gecombineerd met de winning van hoogcalorisch gas uit de kleine velden, zondermeer toe te laten, dan mag de minister van EZK hiervoor geen vergunning verlenen !!!

Wij willen duidelijkheid en niet onverwacht met grote problemen geconfronteerd worden!

En nu.....

Wij willen graag participeren in de ontwikkelingsfase van mijnbouwwerken in onze omgeving. Hierbij komt de nadruk te liggen op de verantwoorde uitvoering hiervan door de mijnbouwonderneming met begrip voor veroorzaakte mijnbouwschade en met de zorgen en klachten van lokale bevolking. Wij willen graag input leveren aan de ontwikkelingsoverleggen aangaande de mijnbouw in onze regio, zodat er rekening wordt gehouden met de klachten, vragen en ontstane onveiligheid bij ons. Zo kan er een open communicatie ontstaan tussen leefomgeving, overheid en de mijnbouwonderneming. Op dit moment worden klachten en zorgen van bewoners gedeponneerd bij de overheid en/of de mijnbouwonderneming, maar er is geen enkel zicht op of die hier iets mee gaan doen. Het blijft nog steeds eenrichtingsverkeer.

In het kader van meten is weten, zouden wij graag een fijnmazig netwerk van tiltsensoren, bijvoorbeeld de StabiAlert, in onze dorpen en buitengebieden willen implementeren, bekostigd door middel van een geldelijke bijdrage van de overheid en/of de mijnbouwonderneming.

Wij willen graag in open communicatie blijven met de mijnbouwonderneming en de centrale en lokale overheden op basis van gelijkheid, vertrouwen en wederzijds respect.

Indien dat wordt tegengehouden zijn wij van mening dat nieuwe mijnbouwwerken of veranderingen in bestaande mijnbouwwerken niet zomaar in onze leefomgeving kunnen worden uitgevoerd.

Wij willen graag komen tot afspraken met de lokale overheden en de centrale overheid over dit nieuwe mijnbouwwerk van de conversie van de NAM-locatie Grijskerk en vinden dat daarmee pas gestart kan worden als er oplossingen komen voor een adequate afhandeling van huidige en nieuwe schades door mijnbouw in ons gebied en met de inzet van het voorkomen van toekomstige schades.

Leden van de groep SOGG : Samenwerkende Omwonenden Gaslocatie Grijpskerk

Ons document over de conversie van gaslocatie Grijpskerk is eind oktober afgerond en daarna direct doorgestuurd naar de lokale overheden en diverse betrokkenen. Onverwacht hebben we vervolgens meteen spontane reactiesontvangen van besturen van plaatselijk belang en dorpsbelangen in onze regio. Die melden ons dat ze zich betrokken voelen bij onze initiatieven en ook onze zorgen delen. Deze besturen willen samen met ons ook in gesprek gaan met de instellingen die, over de conversie van de gaslocatie Grijpskerk en de komende veranderingen aangaande de gaswinning in dit gebied, plannen voorbereiden en beslissingen nemen.

SOGG is blij met deze onverwachte reacties en wil met die besturen samenwerken.

Voor reacties en nadere informatie:

